

INTRODUCCIÓ A LA FILOSOFIA

SETZE MANERES POSSIBLES D'ACOSTAR-NOS A LA FILOSOFIA

Perquè els humans som éssers que es constitueixen des de la paraula, no podem viure sense reflexionar, és a dir, sense preguntar-nos per les coses i pel seu sentit. Parlar, actuar i sentir són activitats que ens construeixen en tant que humans. Clarificar el que diem quan enraonem, plantejar-nos el sentit últim de la nostra manera de situar-nos davant les coses, es fer el que s'anomena 'filosofia'.

'Filosofar' és una activitat humana complexa, perquè malgrat que tothom en un moment o altre de la vida es demana pel sentit d'allò que diu, del que fa i del que viu, no sempre ho sabem fer d'una manera prou organitzada i consistent.

A continuació volem plantejar algunes vies d'acostament a la filosofia, que no seran ni les úniques possibles, ni tan sols potser les més significatives per al lector, perquè tots els camins menen a la filosofia, però no tothom pot recórrer tots els camins.

LA VIA DEL RAONAMENT

1.- LA DIVISIÓ: Al diàleg *'El Sofista'*, Plató usa aquesta tècnica: pensar és dividir, classificar. Raonem quan som capaços de buscar un principi que ens permeti classificar i, en conseqüència, comprendre i assumir les coses.

2.- EL DUBTE: Descartes a les *'Meditacions metafísiques'* proposa que per començar a filosofar cal començar suspenent les nostres certeses i les nostres creences. Pensem quan tot allò que en semblava obvi deixa de ser-ho. Molt més tard Husserl (1859-1938) dirà que per pensar hem de fer una *'epokhé'*, val a dir, una suspensió de judici, permetent que siguin les coses mateixes les que ens interpel·lin.

3.- LA DIALÈCTICA: Heràclit considerava que era impossible pensar a través d'oposicions estèrils. El veritable i el fals no són contradictoris sinó complementaris, com el camí que puja i el camí que baixa és el mateix camí. Més tard, Hegel anomenarà 'dialèctica' aquesta relació d'unitat i lluita de contraris. Raonem quan som capaços de veure aquesta continuïtat entre fets i idees aparentment contraposats.

4.- LA CRÍTICA: Per a un filòsof 'criticar' no equival a destruir o a desmuntar les opinions alienes. Crítica és el procés a través del qual ens preguntem el 'per què' i busquem els límits de les coses. Kant a la *'Crítica de la raó pura'* va plantejar que el límit del coneixement humà està constituït per espai i temps, de manera que no té sentit preguntar sobre el 'per què' del que és incondicionat (per ex. sobre Déu).

5.- L'EXPERIÈNCIA CRUCIAL: Molt sovint filosofem perquè hem viscut alguna situació a partir de la qual veiem el món d'una manera radicalment diferent: un

www.alcoberro.info

Materials elaborats per Júlia TORRES i Ramon ALCOBERRO

INTRODUCCIÓ A LA FILOSOFIA

trauma emocional, una malaltia, un accident, un divorci, etc. són experiències crucials. La poetessa catalana Maria Mercè Marsal va escriure: *'A l'atzar agraeixo tres dons: haver nascut dona, de classe baixa i nació oprimida. I el tèrbol atzur de ser tres voltes rebel'*; i quan algú agafa consciència de ser membre d'algun grup minoritzat socialment, aquesta experiència els porta inevitablement a filosofar.

6.- L'ANÀLISI DEL LLENGUATGE: En el llenguatge humà hi ha termes que s'anomenen 'mentalistes', perquè tenen com a referent un estat d'idees. Paraules com 'Déu', 'Bellesa' o 'Infinit' han de ser definides i posades en clar a través de la reflexió. Filòsofs com Frege, Russell o Wittgenstein han considerat que la funció de la filosofia rau en l'anàlisi del llenguatge.

LA VIA DE L'ESCRITURA

7.- LES NOTES PERSONALS: Escriure un diari íntim, o un bloc a Internet, redactar alguna nota per fer memòria del que hem viscut al llarg del dia, és també una manera de dialogar amb nosaltres mateixos. Els estoics se sotmetien a la disciplina d'escriure notes personals que anomenaven *'hypomnema'*. El text més conegut en aquest àmbit són les *'Meditacions'* o *'Pensaments per a ell mateix'* de l'emperador romà Marc-Aureli.

8.- LA POESIA: Davant el full en blanc els mots poètics brollen d'una manera sovint impossible de controlar per al propi poeta. La poesia sembla sortir sovint d'un nivell anterior a la raó i més obscur (inconscient). Heidegger deia que l'experiència poètica és: *'la fundació del ser per la paraula'*.

LA VIA DE LA LECTURA

9.- LA DOXOGRAFIA: Per tal de reflexionar sobre un tema convé recollir el que altres n'han dit abans. La 'doxografia' (del grec *'doxa'*: opinió), és una pràctica que consisteix a espigolar aquí i allà opinions diverses que ajudin a construir la nostra.

10.- L'HERMENÈUTICA: Entre el món i nosaltres hi ha tota una xarxa de textos, de significats, de missatges que cal interpretar. La paraula *'hermenèutica'* en grec significa interpretació (Hermes era el deu missatger). Fem filosofia cada cop que ens interroguem sobre el significat profund d'un text. Com deia el filòsof Paul Ricoeur: *'comprendre es comprendre's davant d'un text'*.

LA VIA DE L'ALTRE

11.- LA MAIÈUTICA: Era un procediment emprat per Sòcrates. La paraula 'maièutica' (del verb *'maieuo'*: donar a llum, ajudar a néixer) descriu l'ofici del filòsof: ajudar a cadascú a extreure del seu propi interior la veritat que d'alguna manera porta a dintre d'ell mateix. A través de preguntes i respostes orientades, el filòsof ajuda els altres a pensar.

12.- LA DISPUTATIO: Debatre, argumentar i contraargumentar és una manera d'obligar-nos a pensar. A les Universitats medievals es practicava l'art de la *'disputatio'* (discussió) al voltant d'una tesi proposada per un mestre i d'aquesta manera en pugna amb les opinions dels altres cadascú elaborava la seva pròpia.

LA VIA DEL COS

13.- LA MEDITACIÓ: Per pensar necessitem un entorn de calma i relaxació; hi ha un seguit de tècniques de respiració (el ioga i altres) que ajuden a posar en harmonia el propi cos amb la natura i amb l'entorn. El Tao xinès (segle VIè abans

www.alcoberro.info

Materials elaborats per Júlia TORRES i Ramon ALCOBERRO

INTRODUCCIÓ A LA FILOSOFIA

de Crist) proposava una sèrie de tècniques per assolir la calma, des de la consciència que necessitem una gran serenitat per tal de reflexionar correctament perquè si ens deixem portar per les passions ens equivocarem.

14.- EL VIATGE: Viatjar amb els ulls ben oberts, veure coses que fins aleshores ignoràvem, sense deixar-se arrossegar pels tòpics, procurant obrir la ment a noves sensacions i a paisatges diferents, és una bona manera de descobrir també idees noves i ens ajuda a trencar amb esquemes preconcebuts i tòpics. Descartes, que va marxar de França amb 22 anys deia que *'llegir el gran llibre del món'* era millor que aprendre en una biblioteca.

15.- EL CAMINAR: El camí sempre ha estat una metàfora del pensament (i de la vida). A cada pas tirem endavant, ens posem en risc de caure, descobrim coses noves. Rousseau dia que *'caminar és una cosa que anima i aviva els pensaments'*. També Nietzsche gaudia caminant per les muntanyes i avui caminar és enfrontar-se al cotxe (i a la contaminació).

16.- EL SEXE: Els humans no 'tenim' un cos (com qui té una finca o un automòbil) sinó que 'som' un cos. Una cosa que tenim pot deixar de ser nostra però allò que som no ho podem obviar mai. Per això el fet de 'ser' un cos ens fa reflexionar en profunditat: ens dóna identitat i està en la base del desig físic. La Mettrie deia que la filosofia i l'erotisme són complementaris: quan els reprimim reapareixen amb més ganes.

